

Hyvinvoinnin edistämisen HYTE-kerroin Kuopiossa

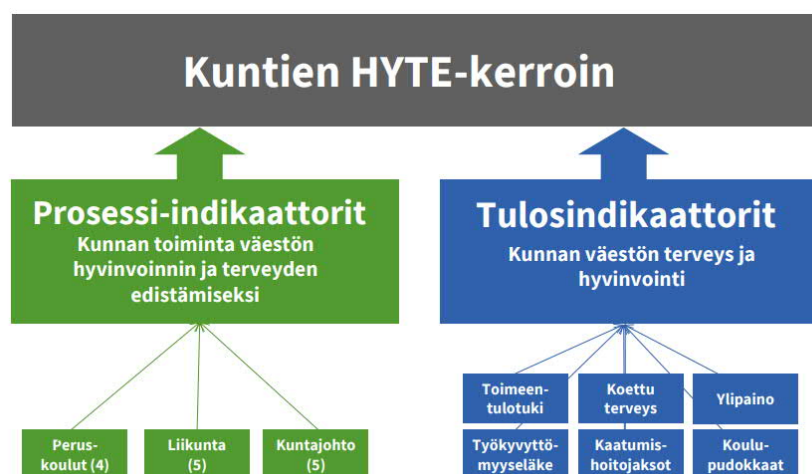
Vuoden 2023 alusta tulee kunnille käyttöön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin. HYTE-kerroin on kannustin, jonka suuruus määräytyy osaksi kuntien toteuttaman hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. HYTE-kertoimen avulla pyritään varmistamaan kuntien panostukset asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi myös sote-uudistuksen jälkeen. (Lähde THL)

HYTE-kertoimen suuruus vaihtelee 7,2–21,8 euron välillä riippuen kunnan toteuttamasta toiminnasta ja sen vaikutuksista. Taulukossa 1 on esitetty vuosien 2018–2021 osalta HYTE-kertoimen suuruudet Kuopion osalta, mikäli kannustin olisi ollut käytössä jo tuolloin.

Taulukko 1. HYTE-kertoimen suuruus Kuopiossa vuosien 2018-2021 tiedoilla.

	2018	2020	2021
HYTE-kerroin euroa / asukas	11,2	18,5	18,2
HYTE-kerroin, 0 - 100	70	68	64
HYTE-kerroin, 1 000 euroa	1325,9	2209,3	2193,6

HYTE-kertoimen suuruuteen vaikuttavat toimintaa kuvaavat prosessi-indikaattorit ja tuloksia kuvaavat tulosindikaattorit (Kuva 1).

Kuva 1. HYTE-kertoimen indikaattorit

Prosessi-indikaattorit

Prosessi-indikaattoreita on yhteensä 14. Ne kuvaavat kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen aktiivisuutta, kunnan voimavaroja ja toimenpiteitä.

Prosessi-indikaattorit saadaan Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen kuntiin toteutettavasta TEAvisari-kyselystä. Prosessi-indikaattorit kuvaavat nykytilannetta, edellytysten luomista vaikuttavalle ja koordinoitulle hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi. TEAvisari-kyselyitä toteutetaan kunnan eri toimialoilla. Hyte-kertoimessa otetaan huomioon kuntajohtoon, perusopetukseen ja liikuntaan kohdistuvat kyselyt. Tarkastelua on kohdennettu laaja-alaisesti. Taulukossa 2 on kuvattu prosessi-indikaattorit sekä niiden lähteet tarkemmin ja Taulukossa 3 on esitetty prosessi-indikaattoreiden toteutuminen Kuopiossa. (Lähde: THL, Sotkanet).

Taulukko 2. HYTE-kertoimeen vaikuttavat prosessi-indikaattorit. (Lähde THL)

Lähde	Indikaattori	Kuvaus
Kuntajohdon TEAvisari - kysely	Kuntalaisten elintapojen raportointi	Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintapoja ja niissä tapahtuneita muutoksia.
	Väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä kuvaavat mittarit	Kunnan toiminta- ja taloussuunnitelmassa määritellään vuosittain mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista.
	Hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen	Tarkastuslautakunnan tekemässä arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen.
	Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen asiantuntijuus	Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä.
	Asiakasraadit tai foorumit	Kunnan palveluiden suunnittelussa/kehittämistyössä hyödynnetään asiakasraateja/foorumeja.
Perusopetuksen TEAvisari - kysely	Kouluympäristön ja yhteisön tarkastus	Oppilasmäärällä painotettu keskiarvo kunnan peruskouluista, joissa kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus on tehty terveydenhuoltolain edellyttämällä aikavälillä kolmen vuoden välein.
	Oppilaiden poissaolot	Oppilasmäärällä painotettu keskiarvo kunnan peruskouluista, joissa poissaolojen kokonaismäärä on tiedossa.

	Liikuntavälitunnit	Oppilasmäärällä painotettu keskiarvo kunnan peruskouluista, joissa on käytössä pitkät liikuntavälitunnit.
	Kouluruokailu-suositus	Oppilasmäärällä painotettu keskiarvo kunnan peruskouluista, joissa noudatetaan kouluruokailusuositusta (2008, 2017) koululounaan ja välipalojen järjestämisessä.
Liikunnan TEAviisari - kysely	Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuuden raportointi	Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa.
	Seurojen, yhdistysten ja kunnan yhteiskokous	Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen.
	Kohdennetut liikkumisryhmät lapsille ja nuorille	Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikkumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille.
	Vaikutusten ennakoarviointi (EVA)	Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat valmisteilla olevien lautakuntapäätösten vaikutusten ennakoarvointiin (EVA).
	Liikunnan edistämisen poikkihallinnollinen työryhmä	Kunnassa toimii poikkihallinnollinen työryhmä, jossa käsitellään liikunnan edistämistä.

Tauluko 3. Prosessi-indikaattoreiden toteutuminen Kuopiossa (Lähde: Sotkanet).

Indikaattori	2018	2019	2020	2021
Valtuustolle raportoidaan vuosittain väestön elintavoista ja niissä tapahtuneista muutoksista		100	100	100
Kunnan talousarviossa ja taloussuunnitelmassa määritellään talousarviovuodelle mittarit, joilla seurataan väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden toteutumista		100	100	100
Kunnan tarkastuslautakunnan arviointikertomuksessa arvioidaan valtuustokausittain kunnan hyvinvointi- ja terveystavoitteiden toteutuminen		100	100	100
Kunnassa toimii erikseen nimetty asiantuntija, suunnittelija tai vastaava, joka koordinoi hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä		100	100	100
Kunnan palveluiden suunnittelussa ja kehittämisessä hyödynnetään asukasraateja ja foorumeja		100	100	100
Kouluympäristön terveellisuuden ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämisen tarkastus	95	81	81	63
Oppilaiden poissaolojen kokonaismäärää seurataan koko koulussa	65	74	74	73

Koulussa on pitkät liikuntavälitunnit	100	84	84	77
Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä	84	84	84	59
Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuutta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa	100		0	
Kunta kutsuu säännöllisesti koolle liikuntaseurojen ja yhdistysten yhteiskokouksen	100		100	
Kunnassa järjestetään kohdennettuja liikkumisryhmiä liikuntaseuratoiminnan ulkopuolella oleville lapsille ja nuorille	100		100	
Liikunnan edistämisestä vastaavat viranhaltijat osallistuvat toimielinten vaikutusten ennakkoarviointiin	100		100	
Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnollinen työryhmä	100		100	

Tulosindikaattorit

Tulosindikaattoreilla kuvataan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tuloksellisuutta väestötasolla. Tulosindikaattoreita on yhteensä kuusi ja ne kuvaavat muutosta. Tulosindikaattorit ilmaisevat kahden viimeisimmän mittauksen välillä tapahtuneen muutoksen.

Jokaisen tulosindikaattorin kohdalla kaikkien kuntien suurimmasta erotuksesta tulee arvo, jolla tulosindikaattorista saa sata pistettä ja kaikkien kuntien pienimmästä erotuksesta arvo, jolla tulosindikaattorista saa nolla pistettä. Loput pistemäärät nollan ja sadan pisteen välillä määräytyvät sen mukaan, mihin kohtaan erotusten vaihteluväliä kunnan erotus osuu. Taulukossa 4 on esitetty lisätietoa tulosindikaattoreista ja taulukossa 5 niiden toteutuminen.

Taulukko 4. Tulosindikaattorit, niiden lähteet ja päivitysväli

Indikaattori	Lähde	Päivitysväli
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista	Kouluterveyskysely	Joka toinen vuosi
Ylipaino, osuus 8. ja 9. luokan oppilaista	Kouluterveyskysely	Joka toinen vuosi
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17—24-vuotiaat, osuus vastaavanikäisestä väestöstä	Tutkinto-rekisteri (Tilastokeskus)	Vuosittain
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25—64-vuotiaat, osuus vastaavanikäisestä väestöstä	Toimeentulotukirekisteri	Vuosittain
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25—64-vuotiaat, osuus vastaavanikäisestä väestöstä	Eläketurva-keskus	Vuosittain
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot 65 vuotta täyttäneillä henkilöillä verrattuna 10 000 vastaavan ikäiseen henkilöön.	Hoitoilmoitusjärjestelmä	Vuosittain

Taulukko 5. Tulosindikaattoreiden toteutuminen Kuopiossa

Tulosindikaattori (skaalatut HYTE-indikaattorit)	2018	2020	2021
Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitajaksot 65 vuotta täyttäneillä	54	43	31
Kokee terveydentilansa keskinkertaiseksi tai huonoksi, 8. ja 9. luokan oppilaat	47	49	34
Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat	49	43	46
Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat	31	56	33
Työkyvyttömyyseläkettä saavat 25–64-vuotiaat	58	44	50
Ylipaino, 8. ja 9. luokan oppilaat	52	57	55

Lähteet

- Prosessi- ja tulosindikaattoreiden toteutuminen. www.sotkanet.fi
- TEAviisari. www.teaviisari.fi
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. HYTE-Kerroyt. [HYTE-kerroyt – kannustintunnille - THL](#)